

Hviezdoslavov Kubín

celoštátna prehliadka v umeleckom prednese poézie a prózy,
v tvorbe detských recitačných kolektívov a divadiel poézie

Info 3 / 22.06. 2018

Vydali: Národné osvetové centrum Bratislava a Mestské kultúrne stredisko Dolný Kubín

Záujem o festivalového spravodajcu nám môžu mienkotvorné denníky len slepo závidieť!

ŽIVÉ PRENOSY

Ak nemáte to šťastie, že budete na 64. Hviezdoslavovom Kubíne od stredy až do soboty od rána až do noci, priame prenosy z vystúpení si môžete pozrieť na facebooku a youtube.

Konkrétne na adrese: <https://www.facebook.com/60Hakac/>

a https://www.youtube.com/watch?v=TbOtN8B-GQ0&ab_channel=HviezdoslavovKubin

Organizuje aj organizátorov

Štyri dni v roku behá po foyeri dolnokubínského kultúrneho strediska a robí poriadky s nedisciplinovanými recitátormi, divákmi ale aj členmi organizačného štábu. Energická čiernovláska dorazí do Kubína z Bratislavy, aby sa postarala o technicko-organizačnú réžiu. A naozaj všetkých organizuje a popri tom ešte stihne aj informovať na Facebooku, čo sa na Hviezdoslavovom Kubíne udia. Janka Pelešová je stelesnením lietajúcej energie.

Ako si sa dostala k Hviezdoslavovmu Kubínu?

Ku Kubínu som sa dostala vďaka mojej babičke a mame – babička bola ochotníčka divadelníčka a mama recitovala, takže k umeleckému slovu viedli aj mňa. Recitovala som od základnej školy a ak si dobre pamätám v maturitnom ročníku sa mi prvýkrát podarilo postúpiť na Hviezdoslavov Kubín. To bol 30. ročník. Okrem asi šiestich, či siedmich ročníkov som tu bola vždy. Takže som tu už tak trochu ako inventár.

Dá sa povedať, že Kubín sa stal neodmysliteľnou súčasťou tvojho života?

Áno, mám rada toto podujatie, mám rada ľudí, ktorí ho tvoria. Je to vždy príležitosť zaspomínať si, stretnúť dávnych kamarátov ale aj nových ľudí. Je úžasné, že duch Hviezdoslavovho Kubína v nás žije počas celého roka a toto je vyvrcholenie, taká slávnosť, kde sa môžeme stretnúť a užívať si to spolu.

Zažila si Kubín priamo na javisku, vo svetlách reflektorov ako recitátorka a teraz ho prežívaš v zákulisí ako organizátorka. Dajú sa tieto dve polohy prežívania HK v niečom porovnať?

Porovnáva sa to veľmi ťažko. Pohľad súťažiaceho recitátora alebo člena divadla poézie bol veľmi inšpirujúci a inšpiratívny. Veľa sme nespali, aby sme všetko zažili a aby sme si užili jeden druhého. Ani ako organizátori toho veľa nenaspíme, ale už toľko nežúrime. Keďže poznám, čo to je stáť na javisku, tak sa snažím, aby všetci, ktorí sem prišli podať vrcholný tohtoročný výkon, mali všetky podmienky, ktoré k tomu potrebujú. Predtým to bola zodpovednosť súťažiaceho samého za seba a dnes je to zodpovednosť za iných.

(dj)

Ked' detstvo bolí

Všetky detské programy dramaturgicky a scénograficky pripravila Marica Harčariková. Ako vymýšľa a pripravuje scénu? Nápady berie z textov. Prečíta text a potom spoločne s grafičkou Jankou Tarabovou, ktorá je na HK dievčaťom pre všetko, konzultujú, aké majú materiály a iné veci, ladia a tvoria.

(EP)

Takto som nazvala vystúpenia recitátorov II. kategórie, najmä prvú polovicu v prvý deň prehliadky. Počut' z úst 10- až 12-ročných detí slová o túžbe po rodičoch, po ich uznaní a rešpekte, o postoji k životu, ktorý nikomu nič nedá zadarmo, o závislostiach, existenciálnych témach, o potrebe patriť niekam, a pritom prednesené so silným výrazom, naliehavosťou a umeleckými ambíciami, bolo pre mnohých príjemným prekvapením a umeleckým zážitkom. Ešte šťastie, že aj v tejto kategórii sa objavujú texty s hravo-fantazijnými atribútmi, ktoré zazneli väčšinou na druhý deň, či humorné rozprávačské prednesy, inak by sme si už mysleli, že tieto deti veľmi rýchlo vstúpili na územie dospelých. Deti zranené, deti stratené, deti smutné, deti múdre, ale aj deti šťastné a veselé. Akoby rybky lapené v sieti, ktoré bolo treba vyslobodiť a pustiť na slobodu. Plávajú do mora. Opäť v súhre s nádhernou scénografiou Marice Harčarikovej.

Po prednese som položila rovnakú otázku všetkým deťom: Čo by ste chceli odkázať vašim spolužiakom, kamarátom, ktorí tu nie sú a vaše prednesy nepočuli, prostredníctvom myšlienok z textov, ktoré ste recitovali?

Emília Škvareninová má odkaz k povrchným a chamtivým ľuďom, ktorí si nevážia, čo dostali od života. Mali by sa zamyslieť a snažiť sa chápať ostatných, správať sa milo, možno by nebolo toľko smútku a bolesti na svete.

Karolína Kráľová si myslí, že „neni nad pocit byť šťastný“ a brať všetko pozitívne. Maminky, aj vy buďte pozitívne, vážte si, čo máte, vážte si svoje deti, lebo deti sú úžasné. Ja ešte nemám dieťa, ale viem, že ja som úžasné dieťa. (Ha, ha, ha!) Pozdravujem vás, milujte sa!

Ondrej Spišák odkazuje otcom, aby boli dobrí

na svoje deti, aby ich nekarhali len za to, že si nevedia uložiť knihy do poličky, ako napríklad on... No a deťom odkazuje, aby si lepšie ukladali knihy ako on.

Hana Hvozdíková by každému dopriala svoj domov a aby si každý ten domov aj vážil. Lebo domov je pocit bezpečia.

Juliana Fejová vybrala zo svojho textu hlavne myšlienky o živote, lebo ani život nie je samozrejmy. A tiež treba dať aj na rady rodičov a nedávať na povery, ktoré môžu ublížiť.

Marína Bagin recitovala báseň Portrét a zaujali ju myšlienky idealizácie a manipulácie. Vlastne nik by nemal očakávať od iných, aby boli podľa jeho predstáv, ale rešpektovať ich takých, akí sú, sami sebou.

Daniela Dančová by zdôraznila zo svojho textu zvedavosť. Na jednej strane jeho pozitívnu stránku, ale aj nebezpečenstvo podlahnutia. Prečo robia deti zo zvedavosti veci, ktoré môžu vyvolať závislosti? Veď život je príliš krásny a aj krátky na to, aby si ho ničili v zárodku. Ukázala by ostatným toľko krásnych vecí namiesto priepasti plnej drog a nástrah.

Adam Drndáš odkazuje ostatným, aby si, pokiaľ môžu, uvedomovali, že keď sú tu na svete, tak nech sú šťastní a nech vnímajú hlavne pozitívne veci a nemyslia na to, čo sa môže prihodiť zlé, ako to robil jeho hrdina z príbehu.

Janka Mizáková prostredníctvom svojho textu odkazuje, že predovšetkým sa netreba nikdy vzdávať. Aj keď sú ľudia chudobní, dôležité je to, čo nosia vo vnútri.

Šimon Šurilla si myslí, že keď niekto niečo chce, ale nedokáže to urobiť a ani skúsenosti s tým nemá, len tak z ničoho nič to nedokáže. Musí sa to postupne učiť (trebárs ako cvičiť na hru na husle), nestačí len túžiť, ale treba na

sebe pracovať.

Lenka Hučková vybrala zo svojho textu posolstvo úsmevu. Keď sa neusmievame, ale sme zachmúrení, potom máme tváre ako stiahnuté rolety. Takže usmievajme sa, aby sme rozjasnili náš svet.

Oliver Kazda prostredníctvom predneseného textu hovorí, že by sme nemali myslieť len na seba, nie sme najlepší, aj ostatní sú dobrí, majú niečo, čo nemáme my. Tak ako hrdinka z jeho textu spravila dobre aj pre niekoho iného.

Liana Oláhová zo svojho textu odkazuje, že za každým oknom na sídlisku je iná rodina, lebo ľudia sme rôzni, ale pritom rovnocenní. Nezáleží na farbe pleti, ale na tom, čo máme v srdci. Veď aj sama si zažila čosi podobné a nepáčilo sa jej to, preto to bola aj jej osobná výpoveď.

Aj svet textu **Timey Trpiškovej** vypovedá o tom, že svet nie je taký jednoduchý, ako vyzerať. Ak niečo chcete, musíte sa o to veľmi snažiť a dobre si premyslieť, kým to začnete robiť. V prvom rade sa nevzdávať a keby sa nám aj niečo nepodarilo, tak veľký úspech je už aj to, že sme sa o to snažili.

Adela Leibicerová sa v texte odvoláva na deti, ktoré majú bujnú fantáziu a vedú predstaviť veci, o ktorých dospelí ani netušia. Vie, že má bujnějšíu fantáziu ako jej rodičia. Lebo deti všeobecne si vedú predstaviť svet krajšie, farebnejšie, akoby z rozprávky.

Timea Adamečková a jej text sa potešili z dažďa a s dažďom. Montáž básní hovorí, že voda je pre svet potrebná, pre všetko živé, rastliny, živočíchy. Ľudia sa hnevajú, keď prší, ale keď prší, pomáha to prírode.

(EP)

Čaro rozmanitosti

Recitátori 2. kategórie prišli do Kubína s pestrou paletou literárnych textov, od slovenskej klasiky až po súčasných autorov slovenských i svetových. Rovnako pestrá, vo väčšine prípadov veľmi zaujímavá a invenčná bola aj interpretácia a výrazové spracovanie zvolených predloh. Viaceré prednesy nás hlboko zasiahli svojou autentickou a naliehavou výpoveďou, ktoré sa dotýkali medziludských vzťahov, či už rodinných, priateľských, alebo vzťahov v spoločnosti a rovnako hľadania samých seba.

Silný umelecký aj ľudský zážitok sme mali z prednesu **Hanky Hvozdkovej** z Nitry. Prostredníctvom premyslenej a precízne vystavanej kompozície z básni nemeckej autorky Hilde Dominovej (V)zlet z popola nám ponúkla úvahy o význame domova v živote každého z nás, hľadala odpovede na otázky, koľko domovov má človek bez domoviny, čo s tým my môžeme urobiť, či s tým vôbec niečo môžeme urobiť. Zamýšľa sa spolu s autorkou nad tým, že všetci žijeme pod tým istým slnkom a predsa staviame medzi sebou múry...nádej vidí v odpustení „zlu“, ktoré v texte reprezentuje Kain, aby mohol povedať Ábelovi „Som tu, tvoj brat.“ A mohli sme začať odznova.

Hravejšiu poetiku priniesla **Timea Adamečková** z Lipian v prednese básne Milana Ferka Krásna hra s dažďom. Pekne vykreslila hru dažďových kvapiek, ku ktorej sa s radosťou pridala aj ona a svoj prednes skvele dotvorila zvukom dažďovej palice.

Prostredníctvom básne Daniely Hivešovej sa nám úsmev na tvári pokúšala vyčariť **Lenka Hučková** z Trnavy, ktorá uvažovala o tom, z čoho vlastne smutnie svet a vyslovila presvedčenie, že ak kúzelník dokáže ľuďom strhnúť z tvári rolety, tak to dokáže každý z nás.

S vtípom a šarmom sa na priamy prenos z rodinného života v okne-telke pozerala **Liana Oláhová** z Lučenca prostredníctvom básne Jozefa Mokoša Okno. Bosá, v nočnej košielke, s nadhľadom vykreslovala bežné rodinné situácie, ktoré všetci dôverne poznáme a v momente, keď by už prezradila niečo, čo sa nepatrí, radšej telku vypala.

So zaujímavou koncepciou prišla **Janka Mizáková** z Bratislavy. Montážou básni britských autorov Lewisa Carolla a Hilaire Bellocu predstavila divákovi sebavedomú dievčinu, ktorá obstojať aj v dialógu s bohatým pánom a zachová si hrdosť. Na druhej strane má odvahu vstúpiť do člna k rybárovi, nechať sa unášať riekou a vďaka tomu nájsť svoje šťastie, konkrétne v tejto básni v podobe kráľovského ženícha.

Šimon Širilla zo Spišskej Novej Vsi veľmi citlivo a z porozumením prerozprával básňu Márie Rázusovej Martákovskej Umenie života, ktorej témou je chlapčenská túžba po husličkách a rozčarovanie zo zistenia, že čisté tóny z nich nevylúdi bez prípravy, bez toho, aby sa na nich najprv učil hrať. Svojím autentickým prístupom k téme sa vyhol didaktickému vyzneniu záveru, ktorý je prítomný v básni.

Juliana Fejová zo Zákamenného precízne vystavala epickú báseň P. O. Hviezdoslava Kukučkina veštba. Recitátorka zrozumiteľne vystavala príbeh, zreteľne odlišila jednotlivé postavy a pritom neskĺzla do prehrávania postáv, ale zvládla to výrazovými prostriedkami umeleckého prednesu. Presnou intonáciou vystihla, čo si myslia, čo cítia. Oceňujem, že vo výraze nepodľahla ani tragédii v závere básne a záverečný obraz smrti mladej dievčiny síce sprevádza prirodzený žiaľ matky, ale súčasne prijíma tento údol, ako súčasť ľudského života.

Marína Bagin z Bánoviec nad Bebravou sa predstavila ako veľmi suverénna recitátorka, ktorá so založenými rukami pozoruje vznik akéhosi portrétu v rovnomennej básni Wislawy Szymborskej. Báseň je náročná na interpretáciu, recitátorka sa miestami darilo vystavať pútavé momenty pri vykresľovaní rôznych detailov pri tvorbe portrétu. Chýbal nám však kľúč, ktorý by nám pomohol pochopiť celkový zámer prednesu.

Výsledky

Lektorský zbor pre detský umelecký prednes sa rozhodol zaradiť výkony recitátorov do nasledujúcich pásem:

Zlaté pásmo:

Timea Adamečková, Lipany
Liana Oláhová, Lučenec
Oliver Kazda, Zvolen
Adela Leibiczerová, Spišská Nová Ves
Karolína Kráľová, Malacky
Ondrej Spišák, Nitra
Adam Drndáš, Tvrdošín
Hana Hvozdková, Nitra

Strieborné pásmo:

Jana Mizáková, Bratislava 4
Emília Škvareninová, Trenčín
Juliana Fejová, Zákamenné
Marína Bagin, Bánovce nad Bebravou

Bronzové pásmo:

Timea Trpišková, Trnava
Lenka Hučková, Trnava
Daniela Dančová, Vranov nad Topľou

V prednese prózy zaujala **Karolína Kráľová** z Malaciek, ktorá veľmi presne vycítila poetiku Moniky Kompaníkovej v knihe Piata loď a dokázala ju výrazovo presvedčivo spracovať. Autorka a v súlade s ňou aj recitátorka navonok veľmi vecne pomenúvajú pocity postáv a tým paradoxne dosahujú silu a dramatickosť rozprávania. Recitátorka pomaly, dôkladne vystavala epizódy z príbehu dvanásťročnej dievčiny, ktorá vyrastá bez otca, s matkou traumatizovanou predčasným materstvom. Zamýšľa sa nad tým, či dokážu deti vystúpiť z tieňa výchovy svojich rodičov a stať sa inými, lepšími rodičmi

svojim deťom. Vyslovuje nádej, že je to možné, pretože najdôležitejšia je láska a o tú predsa ide predovšetkým.

Emília Škvareninová z Trenčína nás prednesom poviedky Etgara Kereta Trblietavé oči presvedčila, že je dobrá rozprávačka, ktorá dokáže veľmi zrozumiteľne vystavať príbeh. Pekne pracuje s pauzou, dôrazom, dialógy medzi postavami majú napätie, na mnohých miestach dokáže vďaka jasnej predstave vytvoriť sugestívnu atmosféru. Prednesu by pomohlo ujasnenie pozície rozprávača a jeho vzťahu k malému dievčatku, ktoré túži po trblietavých očiach.

Oliver Kazda zo Zvolena v texte Gabriely Magalovej Srdce šachovej dámy autenticky rozprával príbeh o chlapcovi, ktorý prejde cestu od predsudkov voči dievčatám až po uznanie schopností malého dievčatka, ktoré si vyslúži jeho obdiv nielen ako výborná šachistka, ale aj férová súperka s veľkým srdcom.

Poetický text Daniela Heviera Kam chodia na zimu zmrzlinári viditeľne sadol **Adele Leibiczerovej** zo Spišskej Novej Vsi, pretože má výrazný zmysel pre vytvorenie atmosféry, vykreslenie zmyslových vnemov – vôní, chutí, zvukov, aj pocitov, ktoré text prináša. Dokáže preniesť svoju predstavu o postavách a situáciách na divákov, presne rozčleniť a vygradovať svoj prednes.

Ondrej Spišák z Nitry sa predstavil ako suverénny rozprávač, ktorý v príbehu Amosa Oza Knižnica hľadal prostredníctvom hlavného hrdinu rovnováhu medzi rešpektom k svojmu otcovi, úctou k tradíciám a túžbou stať sa sám sebou.

Rovnako dobrým rozprávačom je **Adam Drndáš** z Tvrdošína, ktorý si vzhľadom na svoj vek vybral náročný text Slawomira Mrożeka s absurdnou poetikou. Veľmi starostlivo vykresľoval dialóg medzi hlavnými postavami, ktorý viedol k narastaniu napätia a nečakanej pointe. Prednesu by pomohlo, keby recitátor ubral z realistického vykresľovania postáv a zvýrazil absurdnosť vznikajúcej situácie.

Timea Trpišková z Trnavy si vybrala text Tone Revajovej Štvrtok alebo prečo má kocúr červené čizmy, ktorý jej poskytol priestor na vykreslenie – zrejme aj vlastnej – skúsenosti s hraním v divadle, túžbou stať sa herečkou a na druhej strane poznania, že nič nie je zadarmo a že občas treba pretrpieť aj neprijemné situácie, aby sme sa dostali k cieľu.

K problematike drogovej závislosti sa prostredníctvom textu Daniela Heviera Krajina Agord vyjadrila **Daniela Dančová** z Vranova nad Topľou. Recitátorka dokáže prepojiť rozprávanie s obraznými pasážami textu, s rozprávkovosťou predlohy, vie vytvoriť atmosféru, aj vyčarovať akúsi magickosť. Škoda, že jej text v závere vďaka didaktickému vyzneniu nedal možnosť presvedčivejšie uzavrieť príbeh o Lucinke Halucinke.

Eliška Sadílková, členka lektorského zboru

Prehovor, vrav stále do pokolení

Stará tapiséria na stene, paravány po bokoch a veľký prútený košík. Z neho priam srší tajomstvo a zvláštna atmosféra. Ak ho raz niekto otvorí, už ho nedokáže zavrieť. Je tam tolko nití a priadze v pradenách, z ktorých sa dajú napriať slová, vety, myšlienky, texty, odkazy... Deti košík otvorili, len trošku sa s pradenami pohrali, čosi vypárali, potom znova navíjali, stáčali, namotávali a nanovo pletli. Uplietli mozaiku zmysluplného jestvovania, opytovania sa, hry, tvorby aj životnej drámy a zázrakov zároveň. Tolko poznania na takom malom priestore a v takom krátkom čase sa môže upliesť len v Kubíne. Včera to bolo aj v tretej kategórii.

Aj recitátori a recitátorky tejto kategórie dostali otázky: Čo sa im najviac na tohtoročnom Kubíne páči a prečo je pre nich dôležitá (a či vôbec je) aj prezentácia prostredníctvom umeleckého prednesu?

Ondrej Pršo si užíva v Kubíne všetko, ale najviac sa mu páčili recitátori a recitátorky 3. kategórie a je rád, že spoznal Jakuba Kubalíka. Na druhú otázku odpovedal, že prednes umeleckého textu je dôležitý. Aj preto, lebo ich vyťahne z každodennosti a moderného života pri mobile a počítači, aj preto, lebo prostredníctvom prednesu sa môže naučiť mnoho nových vecí, to, aj na prehliadke počuť, čo ešte nečítal, spoznať ďalších autorov.

Annamária Míkulová ocenila, ako s nimi pracovala režisérka programu a ako sa im venovala. Podľa nej je dôležité recitovať a zúčastňovať sa na súťažiach, lebo žijeme v dobe, keď sú všetci posadnutí mobilmi, televízormi, považuje to preto za dobré odreagovanie od tohto sveta.

Daniel Hudák si myslí, že vyjadrovať sa cez umelecký prednes je dôležité, lebo aj ním si pripomíname mnohých autorov, literatúru. A keďže všetci sú väčšinou začatí do notebookov, mobilov a veľa ľudí žije niekde inde, ďaleko, je dôležité pripomenúť si náš rodný jazyk a slovenskú literatúru.

Barbora Rožňayová najviac ocenila, že sa im niekto venoval, že ich nenechali len odrecitovať, ale že si ich niekto všimol. Dokonca aj vo voľnom čase cez tvorivú dielňu. To sa jej páčilo najviac.

Terézia Dibdiaková považuje aj pohyb na javisku za dôležitý, podľa nej recitátorovi nestačí len postaviť sa a recitovať, je len prospešné, ak ukáže, že sa vie aj hýbať a do tváre pridať emócie. Baví ju aj divadlo a to, že je nadaná aj v tejto oblasti, si všimla pani učiteľka.

Juliane Lubuškej sa najviac páčila druhá polovica druhej kategórie, lebo tam bolo podľa nej veľa zaujímavých a vtipných textov. Súťažiť a prezentovať sa prednesom je podľa nej dôležité, lebo sa učia prezentovať sa pred ostatnými a nebáť sa vystupovania a užívať si aj súťaženie. **Terézii Podhradskej** sa páči v Kubíne, organizácia prehliadky, hoci je tu len prvý deň a prvýkrát, tak je zvedavá, čo bude ďalšie dni. Prezentovať sa umeleckým slovom je veľmi dôležité, lebo aj tu sa oboznamuje s literárnymi dielami a učí sa vystupovať na verejnosti, čo jej veľmi pomáha aj pri odpovediach v škole. Môže si v Kubíne nájsť aj nových kamarátov a je to tu pekné.

Jakubovi Kubalíkovi sa najviac páčili prednesy tretej kategórie, prevedenie, ako to všetci podali a atmosféra. Dôležité prezentovať sa prednesom je podľa neho dôležité aj potrebné preto, lebo sa môže vzdelávať a objavovať nové veci.

Dominika Ďuricová je prekvapená toľkými dobrými recitátormi, divadlami. Je pre ňu veľmi dôležité prezentovať sa tu, ukázať, čo kto dokáže a hlavne má snahu niečo dokázať a posúvať sa ďalej. Spolurecitátori v tretej kategórii boli úžasní, no prsto jej sa tu páči.

Alexandra Hornáková hneď vedela, čo je v Kubíne najkrajšie, predsa divadlá a palacinkáreň oproti kultúrnemu domu. „Gdo tam nebol, tak to uum. Úžasné palacinky, úplne odporúčam.“ No divadlá sú inšpiratívne, poučné a niektoré paródie sú super na odľahčenie atmosféry. Prezentovať sa prednesom je určite dôležité, lebo slovo sa má zachovávať z generácie na generáciu, nedávať všetko do počítačovej podoby, ale uchovávať aj hovorené slovo.

Adama Kubiša zaujalo či očarilo to, že Kubín je súhrnom všetkého, čo jeho zaujíma. Nad druhou otázkou sa dosť dlho zamýšľal, ale v konečnom dôsledku zistil, že odpoveď je triviálna. Umelecký prednes a všetky voľnočasové aktivity sú asi rovnako dôležité. Či už niekto recituje alebo hrá futbal, tak či tak je to vyplnenie času, ktoré niečo prináša. Aj prednesom sa dajú spracúvať nejaké podnety zvonku, ale aj relaxovať, odýchnuť si a dostať sa do (aj zo) svojho sveta.

Roland Bangha je na súťaži prvýkrát, ale recituje od malička. No keďže chodí do gymnázia s vyučovacím jazykom maďarským, recitoval už v maďarčine. Považuje za veľkú česť, že deti z maďarských škôl sa môžu zúčastniť tejto súťaže, a je rád, že tu môže byť. Dokonca pre účasť v Kubíne vynechal aj školský výlet. Vie, že je dôležité recitovať. Svoje myšlienky môže odovzdať divákovi v podobe veršov. Niekedy máme myšlienky, ktoré my nevieme len tak povedať, a básnik nám ich pomôže vysloviť.

Alex Mihalík je na súťaži prvýkrát aj prvý deň, takže ešte ani nevie, čo sa mu tu páči. Videl druhú aj tretiu kategóriu, texty boli dobré, lebo či to už recitátori povedali dobre alebo menej dobre, na tom vlastne ani nezáleží, ale priniesli texty, ktoré boli dobré. A čo sa týka predstavení, aj divadlo sa mu páčilo. Hovorené slovo treba stále šíriť, veľa ľudí počúva už iba audioknihy, číta si na internete a nie je už veľa ľudí, ktorí sa venujú prednesu. On je rád, že to robí, má rád aj texty, ktoré niečo znamenajú pre konkrétneho človeka, ktorý ho recituje. Najviac ho teda oslovili texty, literatúra.

Michaele Gočovej sa najviac páčil program s vystúpením recitátorov jej kategórie. Bolo to veľmi dobre vymyslené, kreatívne. A je veľmi dôležité prezentovať sa a robiť to, čo ju baví, vymýšľať, popasovať sa s textami a rozvíjať sa tým. Treba viac čítať knihy, hoci nevie, či je to dôležité aj pre iných, ale ju to určite posúva.

Stele Stupňanovej sa podobne ako ostatným najviac páčil ich program a prednesy a, samozrejme, divadlá, ktoré si môže pozrieť. Podľa nej je dôležité prezentovať sa prednesom, lebo si buduje čosi pre seba. Tým, že číta, rozširuje si aj slovnú zásobu, cvičí si mozog a tvorí niečo pre svoju budúcnosť. Čítanie a slovná zásoba jej pomáha aj pri písaní písomiiek či diktátov.

Ako bodku za prednesmi v detských kategóriách opäť využijem slová zo záveru hodnotenia **Sone Parilákovej**: „Vďaka za to, že sa o slovo staráte, že ho vážite, že ho polievate a aj vďaka vám môže znieť v tej najkrajšej podobe. A budeme radi, ak sa v tomto úsilí budeme stretávať stále a znovu. Nech sa vám darí a nech máte aj sami pre seba do svojich životov z tohto hľadania tie poklady, ktoré vám už nikto nevezme.“

(EP)

Klbká príbehov, nitky k obrazom

Veru, vek recitátorov tretej kategórie je sám o sebe klbkom, ako to obrazne naznačila i réžia programu, spleťou prelínania sa pocitov vnútorného i obrazov vonkajšieho sveta. Kúsok z nich sa pokúsili v hľadani rozpletať i cez svoje prednesy. Niekde sa tajomstvá po odhalili viac, niekde menej, čo záviselo aj od toho, nakoľko sa stretli s charakterom, poetikou svojej literárnej predlohy, nakoľko jej našli adekvátny výraz, nakoľko sa odvážili otvoriť publiku.

Niežeby sa P. O. Hviezdoslav na „svojom“ podujatí neobjavoval v dramaturgii pravidelne, no tohto roku navštívil i detské kategórie obzvlášť štedro. Túto tretiu hneď trikrát. Zuzanka Hrašková v podaní **Barbory Rožnayovej** mala lyrickú podobu, silné ponorenie sa do príbehu sprevádzané osobnostným výkladom. V prvej časti stávala na dramaturgii dialógov Zuzanky s macochou, v ktorých by sa možno žiadalo ešte dotvorenie gradácie i posilnenie rozprávačského partu. Záver spolu s imaginárnym rozhovorom s matkou bol poeticky jasnejší so zaujímavou štylizáciou v detailoch.

Roland Bangha si vybral menej známy a myšlienkovito náročný Hviezdoslavov text Na Veľký piatok, zachytávajúci biblický výjav. Sústredí sa interpretačne na výčitku smerujúcu k tým, čo Pravdu priblížili na kríž. K presnejšej kresbe scén by mu pomohlo pokojnejšie tempo, najmä v expozícii. Záver nadčasovo presahuje aj k dnešnej dobe.

Terézia Dibdiaková v básni Na výhode rozohráva dialóg dievčiny a mládenca, ich hravé prekárание je v princípe dobre uchopené, kostým (ľudová košeľa a rifle) v náznačku aktualizuje situáciu aj pre dnešný čas. V detailoch sa však stráca celok, občas nie je jasné, komu patrí aktuálna replika dialógu.

Spomedzi prozaických prednesov výrazne zaujal **Alex Mihalík**. Jeho výstavba príbehu pomsty od Alexandra Baricca Bez krvi je presná v zvolených prostriedkoch pre jednotlivé postavy, v celku i detailoch, drží atmosféru napätia i ohrozenia, príbeh sa odohráva pred jeho vnútorným zrakom. Zaujímame bližšie sa nebezpečenstvo i detský strach, záverečná beznádej v nás ostáva znieť ako otázka.

Druhým uceleným vydatým prozaickým vystúpením bol Antiupír v podaní **Alexandry Hornákovovej**. Hráva paródia na „upírsku ságu“ predstavujúca antiupíra, čo krv nie saje, ale daruje, ju rozprávačsky od prvej vety teší. Využije všetky ponuky predlohy – paródiu, hyperbolu,

zámlku i aktualizáciu, stavia celky s presnou atmosférou, vie sa pohrať i s detailom na jednom slove. V závere pridá pointu, ktorá otvorí fantastický príbeh i do nášho ľudského sveta: mali by sme sa viac objímať...

Annamária Mikulová vytvára od začiatku sústredené rozprávanie s atmosférou, do príbehu z Červeného vína však vnáša baladickosť zlej predtuchy príliš zavčasu. Spevná intonácia s nadmierou dôrazov vo vete jej tiež nedovolí stavať napätie postupne.

Výsledky

Lektorský zbor pre umelecký prednes sa rozhodol zadeliť výkony recitátorov III. kategórie do nasledujúcich pásem:

Zlaté pásmo:

Barbora Rožnayová, Trnava
Alexandra Hornáková, Trnava
Alex Mihalík, Nové Zámky

Strieborné pásmo:

Annamária Mikulová, Chynorany
Ondrej Pršo, Banská Bystrica
Dominika Ďuricová, Veľký Krtíš
Stella Stupňanová, Malacky
Roland Bangha, Komárno
Terézia Dibdiaková, Námestovo

Bronzové pásmo:

Juliána Lubušková, Turie, okr. Žilina
Terézia Podhradská, Považská Bystrica
Jakub Kubalík, Snina
Daniel Hudák, Bratislava 5
Adam Kubiš, Košice
Michaela Gočová, Prešov

Predloha Josteina Gaardera Pomarančové dievča vedie **Ondreja Prša** k zvnútornenému úvahovému rozprávaniu, minimalistickými prostriedkami, najmä pauzou, člení list adresovaný otcom synovi pred mnohými rokmi. Spomienky chcú byť priblížením cez more času. Záverečné nie ľahké existenciálne zamyslenie nad konečnosťou života ostáva ešte trochu zastreté.

Dominika Ďuricová už kostýmom (celá v čiernom, cez plecía šatka) predznamenáva dramaturgiu balady a na ňom, na dialógoch v rýchlym tempe, stavia prvú polovicu predne-

su, ktorý by si, aspoň v úvode žiadal pokojnejší vstup do príbehu. V druhej časti v štylizácii tajomna dostáva prednes viac farieb. Väčšia pozornosť partu rozprávača by pomohla jasnejšie načrtnúť charaktery postáv i postupný vývoj celku.

Stella Stupňanová priniesla pokus o generáciu výpoveď cez montáž dvoch básní maďarskej autorky Virág Erdős, ktoré sú kritickým, ironizujúcim pohľadom na našu spoločnosť. Opakujúci sa princíp v oboch básňach si žiadal nájsť nejaký kľúč k interpretácii, ktorý by presnejšie odlišil množstvo vymenovaných odporúčaní i výčítiek a vytvoril kompozíciu celku.

Podobnú výzvu mal vo svojej montáži dvoch autorov (Daniel Raus – Peter Ničík) i **Adam Kubiš**. Snáď by mu k jasnejšiemu rozlíšeniu polôh bolo pomohlo stavať v prednese výraznejšie na jednej strane nezáväznú hru so slovom, v kontraste oproti vážnejším, úvahovejším pasážam.

Dramaturgicky nápaditá predloha Muž, ktorý pestoval kométy ostala v podaní Jakuba Kubalíka zastretá jeho príliš striedmym rozprávaním.

Daniel Hudák zas v ironicko-parodickej rozprávke O Betke, ktorej bolo všetko smiešne, síce nasadí energický výraz už od začiatku prednesu, no počas celého textu ho drží v rovnakej polohe, čo spôsobí, že vtipy zrazu nevychádzajú.

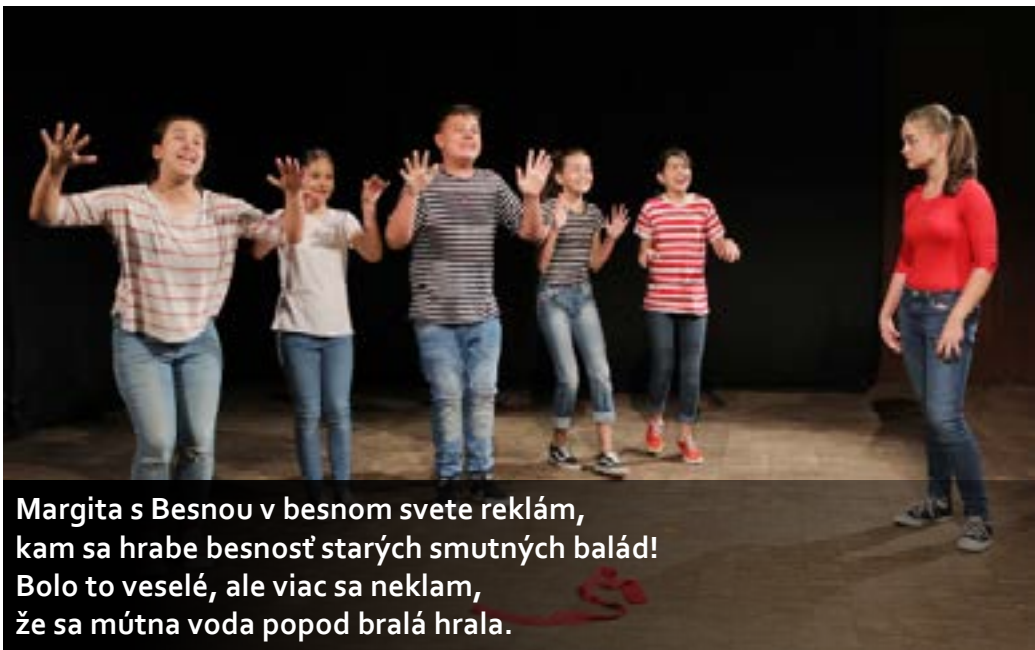
Juliána Lubušková má iste rozprávačské nadanie, no v prídlhom texte, ktorý si vybrala z knihy Kukučie mláďa sa strácajú presnejšie charakteristiky postáv a v množstve jednotlivostí nevieme, kam príbeh smeruje.

Terézia Podhradská predniesla jeden z Rúfsových zveršovaných rozprávkových motívov O tátošikovi, v niektorých detailoch sa jej podarilo spojiť s jeho poslanstvom, no k plnosti ešte chýbalo presnejšie rozkrytie príbehu a rozprávková záračnosť, z ktorej by sme cítili aj presah do nášho života.

I pre **Michaelu Gočovú** bola báseň Andreja Belého snáď ešte významovo priťažká, hoc sa s ňou snažila statočne zápasit.

Tento krátky pohľad na výkony tretej kategórie by som zakončila podporným poďakovaním všetkým recitátorom, ich pedagógom a lektorom, ktorí hľadajú podoby slova a tiež cez slovo samých seba. Sú to poklady, ktoré im nikto nevezme.

Soňa Pariláková, členka lektorského zboru

**Margita s Besnou v besnom svete reklám,
kam sa hrabe besnosť starých smutných balád!
Bolo to veselé, ale viac sa neklam,
že sa mútna voda popod bralá hrala.**

**DRK Mačky pri Základnej umeleckej škole, Senec
Margita&Besná**

Ked' smiech mrazí

V rámci divadiel poézie a detských recitačných kolektívov sme na tohtoročnom Hviezdoslavovom Kubíne videli viacero prístupov k baladám a námetom, ktoré prinášajú vážne posolstvo. Mnohé boli interpretované aj s veľkou vážnosťou tomu prislúchajúcou. Niekedy sa však stalo, že inscenácie ostali len v tejto rovine a miera ponorosti a temnoty sa na divákov valila z každej strany. Preto treba oceniť divadelný súbor Mačky pri ZUŠ Senec, ktorý k baladám Jána Bottu „Margita & Besná“ pristupuje tvorivo, hravo, s nadhľadom a humorom. Hneď na začiatku vstupuje na javisko päť hercov (štyri dievčatá a jeden chalan), ktorí priznávajú, že pôjde o hru a oni budú jej protagonistami. Po krátkom doladení make-upu (dievčatá si naružujú pery) sa spustí lavína hry, nápadov, komentárov, odkazov a príbehu známej slovenskej balady spod Strečna. Energia, ktorá z hry srší, je obdivuhodná. Ako diváci sme súčasťou akejsi „reality show“, či „teleshopingu“, kde sa so smrťou narába ako s artiklom na predaj. Súbor sa k tomuto banalizovaniu smrti, ako aj iných vážnych tém, stavia ironicky, s nadsádzkou, miestami až cynicky a s odstupom. Do témy Margity a jej macochy vnášajú súčasné komentáre, odkazy na problém „modrej veľryby“, problému samovrážd, „rezania žíl“, atraktívnosti jaziev, a ďalších aktuálnych tém. Súbor pracuje s odstupom, premenou postáv, vytváraním chóru, zvukov (psi, kone,...) robia si „srandičky“ aj so snahy o pregnantné vyslovovanie mäkkeňov (Plesk! a pod.), dostáva sa tam aj téma, že všetko je dnes len za peniaze. Vtipne je riešená scéna hororového príchodu ducha v okne, ktorá je strašidelná no vtipná zároveň. Divák sa na dynamickej show výborne baví, ale zároveň ho mnohé momenty desivo mrazia. Režisérku Zuzanu Kolejákovú treba oceniť za to, že sa jej „staré témy“ darí komunikovať - aj interpretom aj divákovi - veľmi aktuálne, súčasne, tak aby im porozumeli, a aby tieto témy dostali aj ďalšiu vrstvu, či iný plán. Pri takomto inscenačnom prístupe je dôležité, aby sa pri všetkých tých skvelých nápadoch nevytratila z hry hlavná línia príbehu. A na záver by sa azda hodila ešte výraznejšia bodka, či možno nonverbálny komentár, ktorý by divákov primäl k väčšej konfrontácii a zamysleniu sa nad svojím postojom ku komunikovaným témam. Za tento príjemný, osviežujúci, invenčný koktail súboru i režisérke zo srdca ďakujeme!

Peter Weinciller, porotca

Hovoríme s režisérkou Zuzanou Kolejákovou, ktorá na tohtoročnom HK uviedla dve inscenácie

Tento rok ste na Hviezdoslavovom Kubíne mali dve inscenácie. Margita Margita & Besná a Kde domov môj?, ako vznikali obe inscenácie?

DRK Mačky je iba časť skupiny, s ktorou sme tento rok robili Krásku a zviera. Hľadali sme poéziu na recitáciu, páčili sa nám balady a našli sme Margitu a Besnú. Keď sme si to prechádzali na hodine, zdalo sa nám to super. Dali sme si z toho štyri verše a robili sme to ako teleshopping. Deťom sa páčilo, že je to z mediálneho prostredia, ale zarezonovalo aj to, že u nich na škole majú veľa spolužiakov, ktorí si ubližujú, že existujú reakcie na samovražednú hru Modrá veľryba, že šiestaci sa opili... A im sa to nepáči. A práve takto uchopená balada obsahuje všetky tie veci, o ktorých sme sa počas roka rozprávali po pri hodinách.

Súbor effecteD od svojho vzniku pracuje tak, že spolu hľadáme tému, ktorá nás atakuje, irituje, zaujíma, fascinuje. Ale v posledných troch rokoch sú to aj témy, na ktoré máme rozporuplné názory. Aj inscenácia Kde domov môj vznikala tak, že sme sa rozprávali o tom, že sme hrdí na Slovensko, máme ho radi, ale čo to znamená byť hrdí? Čo je to vlastenectvo?

Už pred dvomi rokmi sme riešili s Petrom Podolským prednes veršov Vlada Šimeka, tá téma sa s nami dva roky niesla a rozhodli sme sa ju stvárniť. Pomedzi to sa stalo množstvo vecí, ktoré nás utvrdili v tom, že to robíme správne, pretože v našej spoločnosti sa deje niečo, s čím naozaj nesúhlasíme a nepáči sa nám, že sme s ľuďmi, ktorí tie veci robia zaškatulkovaní, že sme jeden národ. A Vlado Šimek nás prezentuje ako úplných tupcov, ale my predsa takí nie sme všetci. Máme to tu radi, ale nie sme spokojní s tým, ako sa prezentujeme ako krajina, keď v dodávke

na mäso zomrú utečenci, keď u nás zavraždia novinára... Pôvodne sme použili konkrétne články z novin, ale napokon sme si uvedomili, že na vypovedanie našich myšlienok stačí štúrovská poézia, Kollárova poézia...

Ako sa vám v oboch inscenáciách hralo v Kubíne?

Mačky sú na HK po prvýkrát, je to pre nás veľká česť, vážime si to, tešíme sa, dúfam, že tak to vnímajú aj deti a prišli si sem užiť iné pohľady na poéziu, iné divadlá... Na krajskom kole sme mali len desať divákov a tu si vychutnali publikum, ktoré chápe, vníma, počúva aj sa zabáva.

Súbor effecteD sa tiež asi cítil veľmi dobre a užil si predstavenie, aj keď ja som to vnímala zďaleka. Ukázalo sa, dúfam a verím, že sme vedeli, o čom hovoríme a dotkli sme sa premýšľajúcej časti aj citovej časti našich divákov.

Aká je budúcnosť oboch súborov?

Myslím si, že oba súbory už nechcú a ani nemôžu bez divadla žiť. Som presvedčená, že budú pokračovať, budú ďalej tvoriť, že budeme tvoriť spolu a že, ak by to aj nebolo divadlo, minimálne sa budú naďalej pýtať a hľadať odpovede a to je možno ešte dôležitejšie.

(jkb)

„K zásadám tvorby a spievania hymny podľa effecteD“

Mimoriadne cenným príspevkom (a nielen preto, že ojedinelým) do generačného uvažovania o téme vlastenectva bola inscenácia Divadla poézie effecteD pri ZUŠ v Senci Kde domov môj? Poctivou sondážou v spoločensko-politickom priestore hľadala jednotlivé prejavy národovectva a patriotizmu, resp. prejavy, ktoré sa chcú ako tento vzťah k vlasti a národu prezentovať.

Základný pôdorys inscenácie tvorila Chalupkova báseň Branko, romantická skladba o zbojníkovi, bojovníkovi za práva ľudu, ktorá bola obohacovaná básňami súčasných autorov, parciálne reflektujúcich tému. Diskurzívny prístup kolektívu bol citelný nielen v rámci témy, ale aj v rámci jednotlivých motívov s ňou spojených. Hoci uvedomovanie si postupne všetkých článkov komplikovaného procesu sebaidentifikácie (vlastnej i v spoločenskom kontexte), najmä ak logické a deduktívne vyvodzovanie súvislostí neustále naráža na rôzne mimikry, bola neľahká úloha, takmer štúrovsko-romantického charakteru. Ale seneckým divadelníkom sa darilo. Vystavili vedľa seba idey a ideológie a účinnými demaskovacími postupmi inteligentného humoru ju podrobili konštruktívnej kritike. Mimoriadne divadelne účinná bola scéna o zásadách spievania hymny, ktorá kombinovala práve vyššie spomínané postupy. Škoda však, že sa esprit tejto mizanscény nepreniesol aj do tých ďalších. Váž-

nosť témy postupne vytlačala inscenačný princíp humorného zrkadla, čo sa spolu s početnými digresiami (ktoré sa v načrtnutej štruktúre nevracali do miesta, z ktorého vyšli) odzrkadlilo vo významových a „orientačných“ posunoch a nejasnostiach.

Významným stavebným prvkom inscenácie, sémanticky aj inscenačne zvládnutým, bola metafora, ktorá fungovala nielen na poli slova, ale aj na poli obrazov a hudby – utečenci prechádzajúci zlatou bránou (alúzia na detskú hru), využívanie hudobných motívov v kontraste s dianím či celkovým významom situácie (Po nábreží koník beží; Jede, jede mašinka; Ta ne) a pod. Využitie niektorých rekvizít, napr. bomby a kanady, bolo na hranici ilustratívnosti a nerovnocenne nahrádzalo imaginatívnosť metafor, ktorú súbor ovláda majstrovsky (hoci to začalo slubne – zniesli sa zhora, ako to jarmo na národ a obsahovali aj asociáciu istej negatívne relikvie súčasnosti).

Aktualizácia buditeľskej romantickej básne, odkaz na národooobroditeľské idey, kritická platforma aktuálnych spoločenských udalostí a náznak divadla tribúny spolu vytvorili pôsobivú divadelnú esej – najmä o tom, ako nestratiť ľudskú tvár a ako byť/ostať človekom v radikalizujúcej sa spoločnosti.

Diana Laciaková, porotkyňa

Divadlo poézie effecteD pri ZUŠ, Senec Kde domov môj

Zaspievať hymnu len tak v neglizé?
To by som ti teda ukázala!
Krajina je to veľká, aj keď malá
veď koľko velikánov mala
na stráži(i). Kedy sa už z toho vyliže?

Prečo sa ocko mama smeje plače?
V červenom mori (k)iksov vlastných detí
sa lietadielka menia na tryskáče,
z ktorých k nám takmer žiadny nadoletí.

DS ALFA pri ZUŠ Humenné
Etgar Keret: Červené iks

Červené iks z Humenného

Izraelský spisovateľ Etgar Keret patrí v súčasnosti k vyhľadávaným autorom. Vo svojej tvorbe dokáže nahliadnuť do duše dieťaťa v konfrontácii s hraničnými situáciami jeho dozrievania a dospievania. Rovnako je to aj v predlohe Červené iks, ktorú si pre svoju inscenáciu vybral Divadelný súbor Alfa pri Základnej umeleckej škole v Humennom, pod vedením skúsenej pedagogičky a divadelníčky Evy Jacevičovej. S názvom inscenácie korešpondujú na javisku pohodené tmavosivé obdĺžniky, s nakreslenými červenými iks v rôznych veľkostiach, ktoré môžeme prijať ako výtvarný znak pre svet zákazov a príkazov a ktoré sa pre malé dieťa zo strany rodičov zdajú byť také obmedzujúce. Nesmieš vojsť bez zaklopania! Nesmieš chodiť neskorro! Nesmieš nikomu nadávať! Nezabudni povedať prepáč! A podobne. Prostredníctvom hlavnej hrdinky a jej príbehu sa dozvedáme, ako tento svet imperatívov prestáva platiť v situáciách rodičovských hádok. Poriadok, ktorý si na základe nich dieťa vnútorne tvorí, sa relativizuje. Keď sa však hrdinka po prvýkrát ocitne sama vonku v konfliktnej situácii, zisťuje, že tie otravné príkazy sú prepotrebnými prostriedkami tvoriacimi hranice medziľudských vzťahov, slušnosti a úcty k tomu druhému.

Interpretačne disponovaný súbor si na vyzobrať témy okrem už spomenutých sivých obdĺžnikov vystačí s prázdny priestorom a motívom papierového lietadielka, ktoré sa stáva kľúčovou rekvizitou. Cez neho hlavná hrdinka zvíťazí sama nad sebou, keď ho dokáže bez pomoci druhých poskladať. Súbor zaujímavovo rieši svet vnútorných myšlienko-

vých prehovorov a hodnotiacich úvah hlavnej hrdinky, nenecháva ich vyslovovať ju, čo by mohlo sklznúť do prvoplánového moralizovania, ale jednotlivé repliky si medzi sebou rozdelí zbor. A tak pred nami defiluje jej vnútorný aj vonkajší svet zároveň, svet osobnej skúsenosti a vnútornej konfrontácie. Rovnaký „scudzovací“ efekt by si zaslúžili aj situácie hádok medzi rodičmi, keď prejavy protagonistov aj vzhľadom na expresivitu používaných replík a výrazov, zaváňajú prvoplánovým prehrávaním. A podobný nápad by pomohol aj konfliktu dvoch dievčat o papierové lietadielko, lebo v niektorých chvíľach máme pocit, ako by dievčatá do seba neorganizovane fyzicky narážali. Ako nevyužitú možnosť pomôcť inscenácii hudobne aj temporytmicky môžeme vnímať použitie huslí, ktoré na začiatku veľmi umne anticipujú disharmóniu vzťahu medzi rodičmi – slák a husle v ich rukách vytvárajú falošné tóny. Potom ich hlavná hrdinka vloží do rúk ďalšieho dievčata, ktoré na nich zahrá príjemnú melódiu. Lenže potom už dievčatko s huslami mimo celého diania a tak môžeme len fabulovať, či ide o akési alterego hlavnej hrdinky, alebo len miestami použitý hudobný sprievod. Napriek spomínaným pripomienkam inscenácia ako celok s divákmi komunikuje a prináša na javisko v čase poznačenom snahou o relativizáciu hodnôt a hraníc ľudskej morálky, veľmi potrebnú tému a v prevedení súboru Alfa aj so záverečným katarzným účinkom, ktorý dýcha ľudskosťou.

Peter Janků, porotca

Hovoríme s režisérkou Evou Jacevičovou

Keret je v posledných rokoch veľmi populárny autor. Ako ste sa k nemu dostali vy a prečo ste si vybrali práve poviedku Slušný chlapec?

Objavila som ho úplne náhodou v jednom košickom kníhkupectve asi pred štyrmi-piatimi rokmi, keď u nás vyšla jeho prvá kniha. Vtedy som o ňom ešte nevedela vôbec nič. Odvtedy ho opakovane čítam, recitujeme ho a milujeme ho. Teda hlavne ja. Poviedka Slušný chlapec ma veľmi zaujala, pretože popisuje situácie, ktoré sa môžu odohrávať kdekoľvek a dali sa teda preniesť a aplikovať aj v našom prostredí. Myslím si, že je potrebné sa k tejto téme vyjadrovať. Vo mne to rezonovalo asi tri roky. Skúšali sme to aj s inými súbormi, inými výrazovými prostriedkami, dozrievalo to, dozrievalo a rozhodla som sa vtedy, keď do súboru prišla Alžbetka Piníková (hlavná predstaviteľka inscenácie) a mala som pocit, že jej môžem zveriť tú úlohu, že to zvládne. A následne mi napadli aj potrebné výrazové prostriedky – že starší herci budú vytvárať jej myšlienkový svet.

Príkazy, zákazy, odporúčania dospelých asi pozná každé dieťa. Takže vaším hercom sa to asi hralo pomerne ľahko.

Ani nie, veľmi veľa sme sa rozprávali, rozmýšľali, hľadali. Ale zaujatie pre tému nám pomáhalo, aby sme vydržali, napriek všelijakým prekážkam, ktoré nám prichádzali do cesty. Pred každým kolom nám niekto ochorel a aj pred Kubínom sme museli urobiť niekoľko záskokov a to aj medzi hlavnými postavami (mama). Nakoniec to však predstaveniu prinieslo ďalší rozmer, ktorý som spočiatku ani nedokázala odušiiť, že by tam mohol byť.

Vaša inscenácia nám dospelým nastavuje zrkadlo, ako svojimi často malichernými hádkami a zbytočnými príkazmi a zákazmi krivíme krehkú detskú dušu. Bol to váš hlavný zámer?

Áno, chceli sme ukázať, aké je ťažké, hlavne, keď je dieťa ešte maličké, postaviť sa a vzoprieť proti niektorým nezmyselným príkazom a zákazom a hľadať si vlastnú cestu a hľadať sám seba. To bola jedna z najdôležitejších tém. Zároveň sme sa snažili vyjadriť oproti pôvodnej poviedke určitú nádej, že sa človek môže oslobodiť a takpovediac lietať na vlastných krídlach.

Teda nám to chce dať nádej, že aj slušný človek má v dnešných časoch šancu?

Na túto tému sme sa veľmi veľa rozprávali, robili sme veľa improvizácií na tému, aké postavenie má slušný človek napríklad triede, v kine, v bežných situáciách, či nie je veľakrát terčom posmechu. A snažili sme sa dať nádej, že slušnosť má napriek tomu zmysel.

(dj)

O divadelnej narácii II

Divadlo poézie nemožno vytvárať len slovom. Je kreované synteticky, prostredníctvom metaforickej súhry slovesných, výtvarných a hudobných prostriedkov. V kategórii recitačných kolektívov a divadiel poézie detí bola najlepším príkladom takejto umeleckej symbiózy inscenácia Zuzanka vrábelských divadelníkov zo súboru MoDRé TRaKy.

Naračnú líniu inscenácie sa režisér Štefan Foltán rozhodol zveriť nielen poézii, ale aj hudbe. Mladý hudobník (oblečený v čiernom) „rozprával“ huslami, ale vstupoval do deja aj verbálne. Rozohrával celú inscenáciu, ktorá začínala takmer ako výtvarná kompozícia. Z rohu javiska, v ktorom stál on, čelom k publiku, a pred ním sedeli ostatní, chrbtom k publiku, sa začal odvíjať príbeh nielen Zuzanky, ale aj celej dediny. Výtvarné obrazy dopĺňali použité materiály, povýšené do funkcie znaku – hlina, voda, smaltové hrnčeky a drevená doska. V kostýmoch (dospelácke biele košeľe zakrývajúce krátke čierne nohavice pod nimi) bol náznak historickej vernosti (obnosené oblečenie po starších súrodencoch; chór ako kolektív detí) i symboliky (chór predstavujúci svet dospelých). Ďalším funkčným rozhodnutím v spôsobe narácie bolo využitie kolektívu na prenos hlavnej postavy z jedného herca na druhého, prostredníctvom sémanticky identifikovateľného gesta alebo v procese hry – kto chytá alebo vypadáva, ide ako ďalší. Výsledkom multiplikovania hlavnej postavy bola Zuzankina „životnosť“ – nebola tak len jemná a zakríknutá, ale aj pýtajúca sa, ukrivdená.

Potenciálne patetické a ťaživé scény boli budované kombináciou výtvarných obrazov a civilne interpretovaných veršov: Zuzankino plakanie na mamičkinom hrobe prostredníctvom zdvihnutia dosky, na ktorej herečka stála (vo význame priblíženia sa Zuzanky k nebu, k mame) či záverečná scéna, Zuzankina smrť, prostredníctvom prilievania posledných kvapiek do hrnčeka, ktorý Zuzanka vzápätí prevrhne, voda sa (vy)leje na hlinu a ďalej tečie z dosky na zem. Baladické ladenie sa režisér snažil vyvažovať scénami detských hier, k čomu si zvolil aj hudobný motív z ľudovej piesne Kohútik jarabý. Akokoľvek sviežo a významovo nasýtené pôsobil v naračnej štruktúre, sám o sebe nedokázal vytvoriť charakter situácie, zmenu nálady, kontrast. Bez kombinácie so zmenami vo formálnych prostriedkoch vyznievali želané odľahčenia len ako anticipácia ďalších, ku tragédii vedúcich situácií. Problematickým momentom inscenácie bolo tiež využívanie šepotov, častokrát nezrozumiteľných, či retardovanie dynamiky nadsúvaním princípu štronzo.

Návrat k čistote divadelného jazyka vyvrcholil v závere inscenácie, počas a po scéne Zuzankinej smrti, keď Zuzanka položila ruku na struny huslí a tým zastavila hudbu. Následný dlhý a významovo nasýtený (aj herecky zvládnutý) pohľad kolektívu do publika – nevyvíňujúci tých, ktorý len kričia mŕtva je – v sebe nesie esenciu chápania viny. Nielen macocha a otec či totka, ale aj dedina, ktorá je svojou pasivitou rovnako vinná. Atmosféru nechajú vrábelskí divadelníci doznieť až do tmy a potom ešte po potlesku, kedy sa navracajú do obrazu z expozície. Pevné režijné uchopenie inscenácie podpísal režisér aj svojím príchodom na scénu (počas odovzdávania diplomu) – na scénu prišiel bosý.

Diana Laciaková, porotkyňa

**Minimalizmus je - hrnčeky miesto vedier!
A voda, ktorá vsiakne do zeme
podobne ako slzy Zuzán, ktoré vedie
strohý tón husiel! A kedy teda dozrieme**

MoDRé TRaKy pri ZUŠ Vrábľa; P. O. Hviezdoslav: Zuzanka

Hovoríme s režisérom
Štefanom Foltánom

Zuzanka Hraškovie je v posledných rokoch asi najrecitovanejšia a najinscenovanejšia Hviezdoslavova predloha na rôznych stupňoch recitačných a divadelných súťaží. Čím zaujala teba, že si si ju vybral pre svoj súbor?

Práve preto. Práve tým, že je asi najznámejšou slovenskou baladou. Tieto deti začínajú. Sú v súbore nové. Baladu poznali zo školy, tak som si povedal, že je to ideálny text na to, aby sa naučili, čo je to metafora, obraz, zástupný symbol a ostatné veci súvisiace s poetikou divadla poézie.

Ale predsa len – už bola mnohokrát recitovaná, inscenovaná. Nebál si sa porovnávať?

Bál som sa, bál. Ale na prvom mieste bol aspekt, že deti začínajú, idú si to vyskúšať a tento text je taký krásny a dobre napísaný, že sa na jeho základe dá robiť všetko – vzťahy, obrazy, práca s rekvizitou. Je to ukázkový text na to, ako s dečkami urobiť divadlo poézie. A porovnávanie? Nuž, raz je niekto lepší, raz horší. Dôležité je, čo zostane v deťoch.

Určite ste sa s deťmi o tejto téme najskôr rozprávali. Ako ju prijali. Strelili sa s témou násilia na deťoch, porušovania ľudských práv, hovorili o tom?

Rozprávali sme sa o tom. Nie síce až o ľudských právach, ale majú spolužiakov, ktorí sú ešte malí a citliví, nie sú to takí deviatační frajeri. Toto je väčšinou dievčenský kolektív a dievčatá to vnímajú citlivejšie vnímajú. Majú aj spolužiakov a spolužiačky s nie veľmi ideálneho prostredia (alkoholizmus a tak). Vedia sa teda vcítiť, aké to je, keď to v rodine nefunguje.

Snažili sa teda cez túto inscenáciu vyjadriť aj svoj postoj k týmto javom?

Napriek tomu, že je to klasika a nechceli sme experimentovať a prinášať do Zuzanky niečo nové, ja sa vždy snažím, aby deti do toho, čo hovoria a robia na javisku, vstupovali aj za seba, nielen za autora, v tomto prípade Hviezdoslava. To či to naozaj tak bolo, či bolo cítiť ich vlastný zásto, či povedali prostredníctvom Hviezdoslavových veršov aj svoj názor, nechám na posúdenie divákom.

(dj)

**V požičovni ľudí blúdžia zas len ľudia,
hľadajúc si lepších mužov, deti, bratov.
Zo starými sa už dlhé roky nudia!
Takto majú možnosť mnohých reparátov.**

DDS Bastriguly pri ZUŠ, Nové Zámkyaké asi budú cnosti budúcnosti...

Aké asi budú cnosti budúcnosti...?

Na túto otázku sa snažili hľadať odpoveď členovia detského divadelného súboru s názvom Bastriguly pri Základnej umeleckej škole v Nových Zámkoch. Mladí divadelníci prezentujú myšlienky súvisiace s hrozbami, ktoré prináša dnešný životný štýl. Odcudzenosť ľudí vykorených z reality, neschopnosť počúvať, izolácia jednotlivca, neschopnosť nadväzovať akýkoľvek ľudský kontakt.

Jeden z najdominantnejších obrazov inscenácie pojednáva o požičovni ľudí, v ktorej si môžeme vybrať kamaráta, strýka či starého otca a to dokonca na úver. Len deti sa stávajú úzkoprofilovým tovarom. Tento obraz doslova ponúkal tvorcom prácu s javiskovou akciou, významotvorným konaním, narábaním s asociatívnym myslením zapájaním fantázie, využitím javiskovej skratky atď.

V celkovom javiskovom tvare sa s týmito prostriedkami pracovalo, žiaľ, veľmi sporo. Škoda, že režisérka a autorka textu Anetta Peternai nesišla len po jednej téme, ktorú by rozvíjala. V inscenácii pracovala s viacerými tézami bez významového prepojenia, čo spôsobovalo celkovú roztrieštenosť jasne pointovanej výpovede.

Nie veľmi šťastná bola dramaturgia textovej predlohy. Text záverečných obrazov poskladaný zo známych komerčných piesní nedokázali protagonisti deklamovať bez piesňovej rytmizácie a zlých dôrazov. Javiskové konanie skôr popisovalo hovorené slovo, než aby slúžilo ako spôsob formulovania myšlienok. Pohyb interpretov na javisku pôsobil na diváka mechanicky, nevychádzal z jednotlivých situácií. Možno práve toto sú dôvody prečo napriek vážnosti a aktuálnosti témy nechala inscenácia diváka chladným.

Čo sa týka technickej pripravenosti detí musím vyzdvihnúť prácu režisérky. Členovia súboru sa na javisku vzájomne cítia a temporytmicky presne dopĺňajú. Deti majú kultivovanú javiskovú reč. Problém vidím len v spodných hlasových polohách, ktoré sa na veľkom javisku stali pre diváka nezrozumiteľnými. Cítiť snahu režisérky narábať s výtvarným znakom. Noviny na javisku sa stávajú lietadlom, či dieťaťom. Treba však zapojiť fantáziu aby sa výtvarný znak nestal na javisku samoučelným.

Martina Koval, porotkyňa

Hovoríme s režisérkou
Anettou Peternai

Kedy, kde a za akých okolností vznikol prvý nápad na inscenáciu?

Prvých nápadov bolo niekoľko, inscenácia vznikala od septembra, hrali sme sa s textami, skladali sme, montovali, tematicky sme sa v podstate držali základnej myšlienky, ktorú sme dnes prezentovali. Boli to najmä spoločenské a generáčne rozdiely. A borili sme sa s tým celý rok, do poslednej chvíle, až do dnešného vystúpenia, do o päť minút sedem. Mali sme v pôvodnom scenári viac piesňových textov, ale tie sme dosť vyškrtali. To, čo zostalo je deťom blízke, pretože Hevierove texty nie sú až také náročné. Je pravda, že niečo iné hovorí deťom, niečo iné dospelým, ale sú im bližšie možno aj preto, že sú známe vďaka hudbe. Dievčatá aj pekne spievajú, ale od toho sme celkom upustili.

Ste spokojní s atmosférou na HK a so svojim vystúpením?

Hralo sa nám veľmi dobre, aj keď sa dievčatá toho vystúpenia trochu báli, pretože nemáme možnosť vystupovať na takomto javisku, ale sú spokojné a šťastné. Na HK sme už vystupovali, ale tento kolektív je tu prvýkrát. Je to naozaj náročne, pripraví ich a dostať sa až sem, pretože Nitriansky kraj je veľmi silný. Marica, Števo, Renáta (Šišková, Foltán, Jurčová pozn, jkb), konkurencia je silná, ale nás to ženie dopredu.

Na čo sa môžeme tešiť v budúcnosti súboru Bastriguly?

Neviem, či vydržia, či prídu v septembri... Máme aj menšie deti, s tými mám väčšie skúsenosti. Veľké slečny už sú problém. Veľa žiakov nám odchádza. Odišli aj takí, čo tu pôvodne mali byť, dúfam, že aspoň táto šesťka zostane verná divadlu.

(jkb)

So studňou vlastnej poézie (ach, tá sebakritika!) je občas riskantné viesť dialógy, pretože, ak to sem-tam škripe, vytýkam to aj sebe. Pretože básne sú tiež tvrdé. Drogy.

**Divadlo poézie STUDŇA pri ZUŠ Dr. Janka Blaha, Skalica
Pavína Barbaričová: /od/LET**

/od/Let zo Skalice

„Skôr, než odídeš z tohto sveta, premietne sa ti celý život,“ takto znie úvodná replika súboru Studňa pri Základnej umeleckej škole Dr. Janka Blaha v Skalici v inscenácii /od/Let pod vedením Jany Kutalovej. Ako súbor uvádza v bulletine, pomyselné „Letisko v predstavení“, odkiaľ sa „/od/Let“ koná, je „miestom smrti“, kde končí život mladého človeka, ktorého rekapituláciu nám inscenácia ponúka. Stretávame sa v nej s chronologickým výpočtom udalostí jeho života, ktoré na základe návrhu členov súboru zapísala do podoby východiskového textu jedna z členiek súboru. V texte je však každé zo štádií života popísané negatívne, tragicky či bezvýchodiskovo bez toho, aby sa súbor v inscenácii pokúsil hľadať príčiny či východiská z nepriaznivých okolností situácie, v ktorej sa mladý človek ocitá, ale pripadá nám, akoby bol jeho život súčtom celej škály len negatívnych následkov, končiacich predávkovaním sa drogami a jeho smrťou. Výsledkom je pocit absolútneho nihilizmu, ktorý ako závoj prekrýva celú inscenáciu.

V otázkach, prečo to tak je, sa dostávame až k étosu pedagogického vedenia súboru mladých ľudí (od latinského paedagogos – ten, ktorý vedie) a ich tematického, filozofického a najmä dramaturgického usmerňovania počas tvorivého procesu tak, aby sa naplnil aj zmysel divadelnej tvorby, ktorej možnosťou a v istom zmysle aj povinnosťou je hrané situácie vyložiť proporčne, aby si prítomný divák mohol vybrať a nechal sa viesť niektorou z ponúknutých hodnotových alternatív. Ale najmä, aby divadlo, často ako miesto iniciácie mladých ľudí, bolo zároveň miestom, kde sa aj v období vzdoru či rebélie pomôže mladým ľuďom za čiernym náterom myšlienok objaviť bohatosť farieb, ktoré život ponúka.

Bez tohto úvodu by bolo samoúčelné hodnotiť inscenáciu, ktorá z vizuálneho a svetelného hľadiska priniesla zaujímavý scénický nápad – v dvoch vedrách inštalované svetlá, ktoré môžeme vnímať ako metaforu ľudskej bytosti, nesúcej v sebe svetlo života. S prácou a variováním svietiacich vedier si inscenácia vystačí a ponúka vizuálne pôsobivé aj divadelne nápadité momenty. Súbor je interpretačne disponovaný, avšak tlak čiernej jednostrannosti témy je v expresívnosti konania a prednesu jedného z hlavných aktérov ešte viac zdôraznený, čo spolu s monotónnou drásavou hudbou len umocňuje výsledný ťaživý pocit z inscenácie. Verím, že táto divadelná skúsenosť posunie súbor od hľadania svetla ako efektu vo vedrách k hľadaniu svetla v samotných témach inscenácií.

Peter Janků, porotca

Hovoríme s režisérkou
Janou Kutalovou

Ako vznikala táto sugestívna inscenácia?

Vznikla na základe veršov mojej žiačky Pavlinky Barbaričovej, ktorá má 15 rokov. Študenti ju požiadali, že by chceli nejakú jej tvorbu, keďže sme sa dozvedeli, že píše. Zároveň navrhli tému „drogy“ a všetko, čo s tým súvisí. Pavlinka sa toho zhostila a my sme počas skúšok jej text hodnotili, rozoberali, upravovali a na konci vznikol celok, ktorý sme použili ako jadro celého príbehu, ktorý tu diváci videli.

Prečo ste si vybrali práve túto tému?

Vybrali si ju študenti. Ja ich nechávam, aby sami prinášali témy, pretože máme za sebou niekoľko inscenácií, robili sme Puškina, Préverta a iné, a už majú dostatok skúseností. Chceli asi niečo, čo im bude bližšie, čo sa ich nejakým dotýka. Ja som s tým súhlasila, pretože mám dojem, že táto téma, aj keď už bola rôznymi spôsobmi pretriasaná, nie je ošarpaná. Ba naopak mám dojem, že sa to rozrastá a zahahuje to stále mladších ľudí a dokonca aj deti na základných školách.

Vaši herci sú mladí a nevyzerajú, že by mali vlastné skúsenosti s drogami, zahrali to však veľmi presvedčivo. Ako ste k takému presvedčivému tvaru dospeli?

Možno by ste sa čudovali, ale dvaja z nich mali s tým dočinenia. Teda nie priamo oni, mali kamaráta, ktorý do toho spadol a oni sa snažili ho z neho vytiahnuť. Vide-li, čo sa s ním a okolo neho deje a to v nich zanechalo silný dojem. Nuž a jeden z nich pojal svoju postavu podľa toho, čo videl a čo pri tom cítil.

Na vašej inscenácii ma zaujala výtvarná a technická zložka. Boli to vaše nápady, alebo prispeli aj herci?

Nacvičujeme v miestnosti, kde cvičia aj iné odbory, najmä tanečný. Uvideli sme tam vedrá a študentom napadlo využiť ich. Mne sa to zdalo divné, pretože sa mi vedro nezdalo ničím zaujímavé. Ale rozmýšľali sme predsa len spoločne, čo s nimi. Tak prišiel nápad osvietiť ich. Ako? Dotykovými svetlami. A následne sme už skúšali, čo s nimi robiť a tak. Prvé predstavenie však bolo dosť mechanické, nedokázali sme ich použiť na vyjadrenie emócií a obrazov. Super boli panie poradkyne na kraji, ktoré nám viac radili, ako nás kritizovali a oni nám poradili, čo ešte s tými vedrami. Tak sa to teda všetko pospájalo a vzniklo z toho to, čo ste mali možnosť vidieť.

(dj)

Fontána blata pre Zuzanu pre tú z tých modernejších Zuzán z ktorej už ani čriepky nezostanú, keď pohltí ju postmoderná luza.

**Divadelný súbor Fúzia pri ZUŠ, Veľký Krtíš
Zuzana**

Iný pohľad na zuzankovskú klasiku

DS Fúzia pri Základnej umeleckej škole, Veľký Krtíš:

Zuzana

Tohtoročný Hviezdoslavov Kubín má v kategórii detských recitačných kolektívov a divadla poézie jednoznačnú hviezdu festivalu. Je ňou balada Pavla Országha Hviezdoslava Zuzanka Hraškovie. Spracovanie tohto textu divadelníkmi z Veľkého Krtíša bolo už tretím pohľadom na jedno z diel domácej klasiky počas HK 2018. V tomto prípade sa tvorcovia rozhodli pre zaujímavý prístup, keď svoju pozornosť zamerali na postavu macochy.

Priam emblémová antihrdinka väčšinou nachádza medzi čitateľmi či divadelníkmi veľa pochopenia. Je preto inšpirujúce i ozvlášťujúce zrazu vidieť inscenáciu, ktorá volí chápacejšie spracovanie. Správanie nevlastnej matky voči dcére manžela je tu skôr výsledkom reťazenia

životných situácií a traum, ktoré viedli k tragédii. Neplodnosť, postupne vyhasnutie partnerského vzťahu, a nakoniec aj nefungujúci vzťah so Zuzanou na ňu vytvárajú dlhodobý, intenzívny a stupňujúci sa tlak.

Zaujme aj interpretácia postavy otca. Ten tu zohráva úlohu pasívneho rezignovaného elementu. Jeho nezáujem o dcéru, ale aj ochladnutie vzťahu k žene, s ktorou nedokáže počať dieťa, má na tragickom vyústení príbehu veľký podiel. Je naozaj potešujúce vidieť inscenáciu a stretnúť tvorcov, ktorí sa dokážu na jedno z klasických diel našej literatúry pozrieť inak.

Podobne zvládnuté je aj riešenie svetelného dizajnu. Hercov v tme osvecujú iba baterky. Vďaka tomu vzniká správne „dávkované“ tajomno, ktoré divákovi odhaľuje jednotlivé detaily priestoru.

Je však škoda, že zhruba v polovici inscenácie (keď sa naplno rozvinie vzťah macochy a otca) začína jej dynamika upadať. Dĺžka výstupov, ich radenie, ale aj ich vnútorná štruktúra sú zbytočne rozvláčne. Z textu, ale aj ostatných výrazových prostriedkov sa dozvedáme omnoho menej podstatných informácií. Remeselne zvládnuté a divadelne podnetné je naopak využitie vody a hliny. Tvorcovia pracujú s týmito prvkami kreatívne, ale nie umelo silene.

Je naozaj škoda, že inscenácia si nedokáže vysoko nastavenú umeleckú latku udržať počas jej celého trvania. Až sa mi žiada súboru z Veľkého Krtíša navrhnúť, nech Zuzana rozdelia na dve nové inscenácie. Prvú o macoche, druhú o Zuzane a jej rovesníkoch.

Miro Zwiefelhofer, porotca

Hovoríme s režisérkou Silviou Svákusovou

Akým spôsobom vznikala táto svojská interpretácia Hviezdoslavovej Zuzanky?

Ako režisérka som sa po vzhľadnutí mnohých iných interpretácií tohto textu dlho bránila siahnuť po Zuzanke Hraškovie. Napriek tomu si ju deti presadili. Povedala som si, dobre, ale poďme sa na Zuzanku pozeráť inak, vašimi očami, ako by vyzerala dnes vo vašom svete, čo sa jej môže prihodiť v tomto čase. To bolo základné zadanie, ktoré nám celkom sadlo a decká tam našli veci, ktoré sa ich bytostne dotýkajú, buď osobne, alebo niekoho z ich okolia. A potom vznikla táto skladačka: starý Hviezdoslavov text a súčasný pohľad mladých ľudí. Bola to naozaj predovšetkým ich práca a možno aj preto tie drsnejšie výrazy, ktoré ja v divadle nemám rada, ale oni mi povedali, že to je ešte veľmi slabý odvar, ale takto to je.

Vaše pocity niekoľko minút po predstavení, ktoré pôvodne malo byť v estrádnej sále?

Pôvodne sme to mali hrať hocikde, ale hlavne v tme. Ale v estrádnej sále bolo dnes krásne, jasno a snečno. Preto chcem poďakovať organizátorom, ktorí nám umožnili hrať to naozaj v tme. Inak by to nefungovalo a bola by to skôr paródia na Zuzanu. Naša Zuzana bola úplne iná, pretože sme v živote nemali toľko divákov. Inscenácia bola robená pre menší, intímnejší počet divákov, preto boli aj reakcie úplne iné, možno výraznejšie. A tým, že to boli väčšinou mladí ľudia, reagovali v rámci svojho veku a chápania celkom dobre.

Budúcnosť?

Je vo hviezdach. Súbor sa rozpadá, pretože deti končia cyklus na ZUŠ, odchádzajú na vysoké a stredné školy, ale napriek tomu mám pocit, že sa mi v piatky budú autobusmi a vlakmi vracáť a ešte aspoň jeden ročik hodíme. Určite. A možno aj vďaka Zuzane, tá nás spojila.

(jkb)

64. Hviezdoslavov Kubín

Info č. 2

Redakcia:

Jarko Broz
Dušan Jablonský
Eva Pršová

Foto:

Michal Lašut

Zalomenie:

Maroš Randjak

Šéfredaktorka:

Zuzana Račková

Vydali:

Národné osvetové centrum

wtww.nocka.sk

Mestské kultúrne stredisko

v Dolnom Kubíne

www.msksdk.sk